

АНАЛИЗА БИЛАНСА

Додатак „Народном Благостању“

БРОЈ 51

БЕОГРАД, 18. ДЕЦЕМБАР 1937.

ГОДИНА IX

Садржај:

Privilegovano izvozno društvo a. d. — Beograd

PRIVILEGOVANO IZVOZNO DRUŠTVO A. D. — BEOGRAD

U ponedjeljak, 29 novembra 1937, Društvo je održalo svoj sedmi redovni zbor akcionara, kome je podnet poslovni izveštaj za 1936/37 godinu. Kao što je našim čitaocima već iz ranijih analiza poznato, temelji za osnivanje »Prizada« postavljani su Zakonom o vanrednom kreditu za organizaciju izvoza zemaljskih proizvoda od 15 aprila 1930 godine.

U prvoj godini svog rada »Prizad« se bavio uglavnom izvozom tri artikla: pšenice, kukuruza i vina. Posle završetka njegove prve poslovne godine država je monopolisala svu trgovinu pšenicom, a izvršenje je povereno »Prizadu«, koji je na taj način pretvoren u 100% agenta države za organizaciju žitnog režima. U leto 1932 godine ukinut je monopol trgovine pšenicom, pa su tražena nova polja rada, koja su imala da posluže kao naknada za ukinuti žitni režim i mlinski režim. Početkom 1933 osnovan je Zavod za izvoz opiuma kao odeljenje »Prizada«. Zatim je osnovano odeljenje za izvoz voća, kožarsko odeljenje i odeljenje za trgovinu raznim poljoprivrednim proizvodima (pasulj, šljive, orasi itd.). U 1935/36 poslovnoj godini proširen je društveni rad i na intervencije na tržištu za uljarice. Danas »Prizad« pretstavlja najveću ustanovu za plasman naših agrarnih proizvoda u inostranstvu i regulatora cena na domaćem tržištu. On je i svojim radom u toku prošle godine još jednom dokazao da je vrlo koristan, pa čak i neophodan organ za izvođenje naše ekonomske politike, a naročito za izvođenje preferencijala. »Prizad« obraća sve veću pažnju i unapređenju naše agrarne proizvodnje, naročito u pravcu popravke kvaliteta izvoznih artikala, pa i tu čini sve veće usluge narodnoj privredi.

Prošla poslovna godina bila je nesumnjivo jedna od najjačih i najuspešnijih od postanka društva. Inače, »Prizad« je u prošloj godini radio gotovo sa svima agrarnim proizvodima, izuzevši stočne produkte. Ukupni prošlogodišnji promet iznosio je oko 1 milijardu i 500 miliona dinara. Društvo je u toj godini izvezlo preko 44.000 vagona razne robe u ukupnoj vrednosti od 737 miliona (prema 8.600 vagona u vrednosti od oko 140 miliona 1935/36 i oko 21.000 vagona u vrednosti od oko 300 miliona u 1934/35). Prošlogodišnji izdaci »Prizada« samo za vozarine dostigli su iznos od 105,66 miliona dinara, od čega je isplaćeno 20,48 miliona domaćim železnicama, 30,65 miliona domaćim rečnim brodarskim društvima i 6,53 miliona domaćoj pomorskoj plovidbi. Prošla poslovna godina završena je sa suficitom od skoro 100 miliona dinara. Na ime preferencijala, koje uživamo na osnovu trgovinskih ugovora, Društvo je naplatilo ukupni iznos od 102,2 miliona. Od toga je upotrebljeno za intervencione ciljeve i za isplatu premija svega 7,9 miliona. Od ostatka stavljen je na raspoloženje Ministarstvu trgovine i industrije 25 miliona za povišenje društvene glavnice, zatim 15 miliona za obnovu ranije utro-

šenog fonda Ministarstva trgovine i industrije, 10 miliona za osnivanje Fonda za unapređenje agrarne proizvodnje, 2 miliona su upotrebljena za dotaciju Fondu za kontrolu i unapređenje izvoza voća i 42,3 miliona dinara za dotaciju Fondu za intervencije. Još nenaplaćeni preferencijali za prošlu godinu iznose 15,2 miliona.

Svi poslovi kojima se »Prizad« bavio u prošloj godini detaljno su i neobično iskreno prikazani u Izveštaju Upravnog odbora, koji pretstavlja čitavu studiju. Ovaj izveštaj je podeljen na opšti i specijalni deo. U opštem delu su izložene privredne prilike, a naročito prilike poljoprivrede u svetu i u našoj zemlji. U drugom delu, koji se odnosi na rad samog »Prizada«, prikazani su društveni poslovi, svi momenti koji su uticali na rad, kao i podaci o uspehu odnosno neuspehu. Zasebno je prikazan i rad svih odeljenja, kao i računski efekat toga rada.

Uprava »Prizada« govori sa priličnom dozom pesimizma o izgledima svetske poljoprivrede, a naročito o izgledima zemalja u kojima preovlađuje mali seljački posed. »Poslednju agrarnu krizu — veli ona — izazvalo je povećanje zasejanih površina, koje je olakšano prodiranjem mašinstva u poljoprivredu i priraštajem stanovništva koji industrija i gradska radinost nisu mogle da apsorbuju; te pretpostavke hipeprodukcije i krize nisu u toku poslednje četiri godine nestale; smanjenje zasejane površine u SAD i Kanadi, koje je rezultat upropašćenja humusa i katastrofalnih suša u tim zemljama, od prolaznog je značaja, pogotovo što se proces mehaniziranja poljoprivrede, koji se ranije ograničavao na velike farme, sada počinje da širi i na srednje i male; upotreba novog tipa malih poljoprivrednih mašina, smanjujujući troškove proizvodnje i uvećavajući prinos, daće potstrek za dalje povećanje površine, ne samo u SAD nego i u drugim preokookeanskim zemljama, tako da će se nedavno smanjenje zasejanih površina u najkraćem vremenu nadoknaditi i prestići. S obzirom na to kao i na činjenicu da svetski konzum cerealiya pokazuje tendenciju opadanja, Uprava »Prizada« smatra da će jedna ili dve dobre žetve u velikim zemljama — izvoznicama biti dovoljne da proizvedu nov slom cena, u prvom redu pšenice. S jednakim pesimizmom se gleda i na naš buduću izvoz, s obzirom na znatno povećanje agrarne proizvodnje u zemljama na koje je on do sada bio upućen.

Poslovanje pšenicom. — Kao i obično, glavni posao »Prizada« bio je i u prošloj godini rad sa pšenicom. Na početku prošlogodišnje kampanje naš izvozni višak pšenice se procenjivao na 50.000 vagona. Nasuprot tome mogli smo računati s povlašćenim kontingentima od 20.000 vagona (10.000 u Čehoslovačku, 5.000 u Nemačku i 5.000 u Austriju). Pri takvom stanju stvari, a pri svetskim cenama koje su vladale na početku kampanje (početkom jula bio je kurs u Liverpulu

za oktobar 5 šil. 97/6 pesa, a dunavski papritet kod nas 103,70 dinara za 100 kg) »Prizad« je predložio vladi početnu intervencionu cenu od 126 dinara za pšenicu Tisa I, a za ostale vrste srazmerno. Vlada je, pored toga, bila primila i predlog Društva da se u toj kampanji odustane od izvoznog monopola i dozvoli slobodan izvoz u nekontingentirane zemlje.

Kao što se vidi, u kampanju se ušlo sa cenama koje su bile skoro 25% iznad svetskog pariteta. Priliv robe bio je u početku znatan. Međutim, već sredinom avgusta svetske cene su s vremena na vreme nadmašale »Prizadove« cene, da bi ih pred sredinu septembra definitivno ostavile iza sebe. Time je bio završen prvi period Prizadove intervencije, i to sa ukupnom nabavkom od 7.612 vagona. Od 9 novembra do 12 decembra 1936 Društvo kupuje robu na bazi tržišnih cena, konkurišući sa ostalim izvoznicima, mahom svetskim firmama, s jedne strane delujući na povećanje njihovih kupovnih cena u našoj zemlji, a s druge u želji da se i na novoj bazi usmognu iskoristiti pogodnosti koje uživamo na osnovi kontingenata s preferencijalima. U tom periodu »Prizad« je nabavio daljih 2.159 vagona pšenice. Na dan 12 decembra 1936 obustavljeno je izdavanje dozvola za izvoz privatnim firmama. U tom periodu, periodu izvoznog monopola, koji je potrajao do kraja kampanje, Prizad je nabavio 22.879 vagona pšenice. U sva tri perioda kupio je ukupno 32.650 vagona (prema 4.081 vagona u 1935/36 godini), i to 28.555 vagona od trgovaca, 3.101 vagon od zagrada i 994 vagona neposredno od proizvođača. Prizadove cene, a prema tome i cene u zemlji, bile su redovno 20 do 35 dinara iznad terminskih cena u Liverpulu.

Ukupni izvoz pšenice u 1936/37 iznosio je 50.156 vagona. Na tome je Prizad učestvovao sa 32.242 vagona odnosno sa 64,28%, dok ostatak otpada na slobodan izvoz. Od izvoza »Prizada« otpada na Francusku 14.222 vagona, na Nemačku 10.027 vagona, na Čehoslovačku 2.504 vagona, na Englesku 1.550 vagona, na Belgiju 1.466 vagona, na Italiju 1.000 vagona, na Holandiju 1.135 vagona, na Grčku 268 vagona i na Albaniju 70 vagona. Pored toga je 21 vagon pšenice prodat u zemlji. Od Prizadova izvoza isporučeno je 83% na kontrakte sa preferencijalima. Inače, 14.661 vagon je izvezen uz naplatu za devize (vagona 10.222 u Francusku, 1.550 u Englesku, 1.416 u Belgiju, 1.135 u Holandiju, 268 u Grčku i 70 u Albaniju), a 17.581 vagon je obračunat u kliringu (vagona 10.027 u Nemačku, 4.000 u Francusku, 2.504 u Čehoslovačku, 1.000 u Italiju i 50 u Belgiju). Prošla godina bila je godina srećnog sticaja dobrih cena s odličnim prinosima. Za našu zemlju je bila naročito povoljna okolnost da je ona u opštoj lošoj pšeničnoj godini imala rekordnu žetvu pšenice i da je bila okružena zemljama s katastrofalnim žetvama.

Rad sa kukuruzom. — I prošlogodišnja berba kukuruza dala je odlične rezultate. Sa zasejanih 2,74 miliona ha postigao se prinos od 51,8 miliona mtc prema prosečno 29,48 mil. mtc u prethodnom petogodišnjem periodu (1927/31). Izvozni višak je u početku procenjen sa 60 do 80 hiljada vagona. Od 1 novembra 1936 do 30 oktobra 1937, koje se razdoblje kod nas smatra kao ekonomska godina za kukuruz, stvarno je izvezeno 58.323 vagona, od čega 23,64% posredstvom Prizada. Od 1 jula pr. god. do 30 juna 1937 Prizad je kupio svega 8.449 vagona kukuruza, a prodao je 8.295 vagona, i to 5.007 vagona u Nemačku, 709 vagona u Čehoslovačku, 703 vagona u Francusku, 180 vagona u Holandiju i 1.030 vagona u Italiju, a ostatak od 666 vagona plasiran je u našim pasivnim krajevima. I domaće cene kukuruza bile su gotovo stalno iznad svetskih cena, blagodareći delom povlašćenim kontingentima, a delom i činjenici da smo mogli da iskoristimo naročiti paritet za nordijske zemlje, koji je bio dugo vremena za 5 i više dinara iznad zapadnoevropskog pariteta, i to zbog

velikog porasta pomorskih brodarskih stavova i jeftinog dunavsko-labskog puta.

Rad sa pasuljem. — »Prizad« je prošle godine izvezeo samo 49¹/₂ vagona pasulja u Nemačku na povlašćeni kontingent od 200 vagona. Izvoz ostatka prepušten je slobodnoj trgovini, kojoj je Prizad na izvesne količine plaćao premije od 5 dinara po kvintalu.

Uljarice. — Uredba o snabdevanju industrije semenskog ulja uljanim semenom objavljena je 14 juna 1936. Staranje i kontrola nad njenim izvršenjem povereni su takođe Prizadu, koji je otkupio 527 vagona repice, čime je postepeno i tržišne cene doveo u sklad sa propisanim. Fabrike ulja, u očekivanju velikog roda suncekretova semena, nisu bile kupci za deo te robe, tako da se ona morala izvesti uz gubitak od 1,5 miliona na teret uljarsko-semenskog fonda. Otkup ostalog uljanog semena vršile su same fabrike po određenim minimalnim a i većim cenama, tako da je intervencija Prizada bila potrebna samo u izuzetnim slučajevima. U jesen 1936 Prizad je uvezeo 575 vagona suncekretova semena iz Bugarske. Kao inkasant pristojbi za uljarski fond, Prizad je naplatio 6,95 miliona dinara. Po odbitku razlike cene za izvezene uljarice, troškova za uvezenu robu i režije Društva, pomenuti fond iznosio je 30 juna o. g. 4,43 miliona dinara.

Rad sa suvom šljivom. — Prošlogodišnji prinos šljiva bio je rekordan sa 62.400 vagona. Proizvodnja sušene robe iznela je oko 3.800 vagona, od čega je oko 3.400 vagona izvezeno u inostranstvo (58% posredstvom Prizada). Uredbom od 16 septembra 1936 zavedena je i za šljive državna intervencija, jednaka onoj koja se sprovodi i za žito. Intervencionna cena je bila određena sa 280 dinara za običnu i 300 dinara za veliku garnituru, paritet Brčko. Prizad je po toj ceni preuzimao svaku ponudenu mu količinu, ukoliko je roba odgovarala propisanim uslovima, i nabavio je svega 1963 vagona, i to od trgovaca 1.754 vagona, a od zadrugara 209 vagona. Za svu robu na tržištu bile su merodavne Prizadove cene. U prvom momentu Društvo nije imalo nikakvu određenu mogućnost za plasman ove robe. Docnije je dobiven od Nemaca kontingent za 2.000 vagona.

Rad sa pekmezom. — Celokupni prošlogodišnji izvoz pekmeza iz zemlje iznosio je 170 vagona, od čega otpada 148 vagona odnosno 87% na izvoz Prizada u Nemačku, koja nam je prošle godine povećala svoj kontingent sa 100 na 200 vagona. Prosečna cena otkupljenog pekmeza iznosila je 270 dinara po kvintalu.

Izvoz jabuka i grožđa u Nemačku. — Ni prošle godine, kao ni prethodnih, nismo u celosti iskoristili odobreni nam kontingent od 1.700 vagona jabuka u Nemačku. Privatni izvoznici su izvezli svega 850 vagona. Prizad im je zato isplatio premije od ukupno 853 hiljade dinara. Kontingent za izvoz grožđa nam je povećan sa 100 na 200 vagona. Međutim, kako je ovo povišenje stiglo prekasno, tek krajem oktobra, iskorišćeno je samo 139 vagona, za koje je Prizad isplatio na ime premija 416 hiljada dinara.

Obim rada Prizadovog odeljenja za voće porastao je prošle godine na 2.111 vagona prema 545 vagona u 1935/36 i 500 vagona u 1934/35. Poslovanje ovog odeljenja potpuno je zadovoljilo privredne interese zemlje. Treba spomenuti da je „Prizad“ u 1935/36 osnovao i naročiti fond za unapređenje našeg voćarstva, kome je za početak obezbedio sumu od 3 mil. Iz sredstava ovog fonda podeljena je prošle godine pomoć od 1,5 mil. za podizanje 200 modernih sušnica. Pored toga je isplaćeno 100 hilj. Banskoj upravi u Novom Sadu i Zagrebu za suzbijanje bolesti voća, a 52 hiljade dinara su date za unapređenje voćarskih izložbi. Krajem 1936/37 ovaj fond je iskazan za 4 miliona 15 hiljada dinara.

Posao sa opijumom. — Otkup opiuma vršen je kao i ranijih godina. Površine zasejane makom pokazivale su prošle godine porast. One su iznosile 8.973 ha prema 8.035 ha u prethodnoj godini. Prinos je bio slabiji. Otkupljeno je 53 hiljada kg. opiuma za 10,47 miliona (prema 72,85 hiljada kg. za 14,86 miliona dinara u prethodnoj i 53,6 hilj. kg. za 14,36 miliona dinara u 1934/35 godini). Otkup je vršen na bazi od 20 dinara po jedinici morfina u 1 kg. opiuma, kao i u 1935/36 god. Prodaju opiuma, u smislu jugoslovensko-turske konvencije, vršio je zajednički prodajni biro u Carigradu, kojemu je pošlo za rukom da plasira 37.356 kg morfina, od čega otpada na jugoslovensku robu 9.819 kg. i na tursku 27.537 kg. Po konvenciji naša roba treba da učestvuje u prodajama sa 25%, a turska sa 75%. Gotovo celokupna jugoslovenska roba izvezena je u SAD. Prošle godine je porasla i tražnja u zemlji, tako da je naš zavod — van kvote — mimo Centralnog biroa plasirao 4.947 kg sirovog opiuma kod domaćih fabrika alkaloida. Uprkos povećanju prodaje i smanjenju proizvodnje, Prizadovi stokovi opiuma pokazuju porast. Oni su iznosili:

30-VI-1934	9.054,6 kg	30-VI-1936	61.929,8 kg
30-VI-1935	48.864,6 kg	30-VI-1937	71.425,5 kg

Ovo stalno povećanje stokova nije bez rizika, pogotovo ne s obzirom na sve jaču persijsku konkurenciju. Zbog rata u Kini, mogućnost prodaje je, doduše, u poslednje vreme porasla. Međutim, to je prolazno. Na prodaji opiuma „Prizad“ je prošle godine imao bruto-zaradu od 5,13 miliona. Po odbitku režijskih troškova ostao je čisti dobitak od 3,18 miliona. Ovaj je u celosti dotiran rezervi za eventualni gubitak na opiumu, koja je usled toga porasla na 6,78 miliona dinara.

Uporedni pregled rada pojedinih odeljenja ovako izgleda (u zagradi podaci za 1935/36):

	Stare zalihe i kupovine		Prodaja i ostatak
	mil. kg	mil. din.	mil. din.
Pšenica	326,5 (47,5)	540,7 (64,5)	542,2 (68,6)
Kukuruz	84,5 (29,9)	79,7 (30,5)	80,6 (31,6)
Pasulj	0,5 (0,2)	1,0 (0,7)	1,0 (0,8)
Brašno	0,0 (0,1)	— (0,2)	— (0,2)
Uljarice	11,1 (0,0)	22,9 (—)	21,4 (—)
Šljive	19,7 (3,9)	63,8 (22,7)	66,6 (22,9)
Pekmez	1,5 (1,5)	4,1 (6,1)	4,5 (6,3)
Morfin	0,1 (0,1)	25,7 (31,9)	30,9 (37,1)
Ukupno	— (—)	738,0 (156,6)	747,1 (167,5)

Obim posla je u svima odeljenjima znatno povećan. Poslovanje sa uljaricama je završeno s gubitkom. Kod svih ostalih poslova ostvareni su viškovi. Ukupna bruto zarada na robu iznosi per saldo 4,04 mil. (ne uzimajući u obzir bruto zaradu na opiumu koji je odmah rezervisan).

Finansiranje poslova. — Potrebni krediti otvoreni su »Prizadu« kod Narodne banke u ukupnom iznosu od 310 miliona (i to 250 miliona za pšenični posao, 40 miliona za opiumski posao i 20 miliona za posao sa uljaricama). Najveća suma iskorišćenja ovih kredita nije prelazila 180 miliona, blagodareći tome što je znatan deo posla — sav izvoz cerealija u Nemačku — obavljan na osnovu plaćanja kupca unapred. Pored toga veliki deo posla mogao se već finansirati i sopstvenim sredstvima, s obzirom na stvorene fondove i sukcesivnu naplatu preferencijala.

Završni računi »Prizada« za četiri poslednje godine pružaju sledeću vrlo interesantnu sliku:

Aktiva	Račun izravnanja			
	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37
	u hiljadama dinara			
Blagajna	573	672	1.758	3.278
Nar. bka, Hip. i Pošt.	1.998	—	—	—
Bonovi Min. fin.	161	8.000	44.130	—
Klirinški čekovi	—	—	143	11.271
Roba:				
Opium	3.338	16.386	14.420	18.928
Pšenica	6.519	—	—	6.519
Kukuruz	7.440	402	—	1.209
Kože	5.502	515	—	—
Razno	697	—	214	867
Ukupno	23.497	17.303	14.634	27.523
Banke	—	—	4.855	30.624
Ostali dužnici	66.096	55.780	47.151	224.549
Dužnici za prefer.	—	28.948	3.192	15.206
Razna aktiva	3.082	2.281	2.958	2.514
Prenosne stavke	—	—	—	26.265
Kaucije, ostave itd.	(112.598)	(149.911)	(136.027)	(209.696)
Pasiva				
Glavnica	15.000	15.000	15.000	15.000
Fondovi:				
Min. trgovine	—	—	—	15.000
Min. poljoprivrede	40	40	40	—
Uljarско — sem.	—	—	—	4.429
Za intervenciju	—	—	25.591	67.889
Za unapr. agr. pr.	—	—	—	10.000
Za voćarstvo	—	—	3.000	4.015
Za izvoz opiuma	758	371	12	—
Rezervni fond	46	46	57	57
Penzioni fond	8	8	8	8
Ukupno	852	465	28.708	101.398
Rezerve:				
za ev. gub. na opiumu	—	—	3.603	6.782
za otp. sum. potr.	—	10.809	8.753	8.489
za otp. sum. pot. Ž. R.	—	2.976	2.973	1.773
Ukupno	—	13.785	15.329	17.044
Poverioci:				
Min. trgovine	—	—	—	25.000
Min. finansija	—	2.543	2.013	1.989
Opium — zavod	—	1.093	—	—
Banke	43.540	33.005	37.447	—
Ostali poverioci	29.755	—	1.195	65.357
Ukupno	73.295	36.641	40.655	92.346
Menični akcepti	4.000	18.000	15.000	95.000
Nenapl. preferenc.	—	28.948	3.192	15.206
Polagači kaucija	—	—	—	2.734
Prenosne stavke	2.199	—	629	1.977
Dividenda	11	11	—	—
Dobit	49	134	308	527
Zbir bil. bez kauc.	95.407	112.984	118.822	341.231

Zbir bilansa iznosi 341,2 miliona i skoro je tri puta veći nego krajem prethodne godine. Fondovi su povećani za 72,7 miliona, uglavnom blagodareći odvajanjima iz naplaćenih pre-

ferencijala. Rezerve za otpis sumnjivih potraživanja su nešto smanjene, ali je rezerva za gubitak na opiumu povećana za preko 3 miliona, jer joj je dotirana cela zarada opiumskog odeljenja. Zbir poverilaca je takođe povećan za 51,7 miliona. Doduše potraživanje Min. finansija, koje iznosi oko 2 miliona, nešto je smanjeno. Međutim, Ministarstvu trgovine je otvoren novi račun, preko kojega je knjižen iznos od 25 miliona, izdvojen iz sume naplaćene na ime preferencijala i namenjen povećanju glavnice sa dosadašnje 15 na 40 miliona dinara. »Banke« i »Ostali poverioci« iskazani su sa 65,3 miliona prema 38,6 miliona u 1935/36, što znači da su takođe povećani za 26,7 miliona dinara. I menični akcepti pokazuju povećanje od 80 miliona dinara. Prema prethodnoj godini oni su više nego ušesterostručeni. Ukupno povećanje tuđih sredstava, uzevši u obzir i iznos od 25 miliona koji je stavljen na raspoloženje Ministarstvu trgovine, a bez računa nenaplaćenih preferencijala koji je iskazan pro i kontra u aktivni i pasivi, iznosi prema tome višak od 135 miliona dinara, a društveni fondovi i rezerve su povećane za ukupno 75 miliona.

Razume se da je u vezi s tim moralo doći do znatnih promena i u aktivni bilansa. Najveće povećanje imamo kod »Dužnika«, koji iznose 224,5 miliona prema 47,1 miliona krajem prethodne godine, što znači da su porasli za 177,4 miliona. To je prirodna posledica znatno pojačanog obima poslova. »Prizadovo« potraživanje kod banaka iznosi 30,6 miliona i veće je za 25,77 miliona nego krajem 1935/36. Ove godine iskazana je među aktivom pod oznakom »Prenosne stavke« i suma od 26,26 miliona. Od ovog iznosa otpada 24,11 miliona na preferencijale i refakcije koji spadaju u 1936/37 poslovnu godinu, a naplaćeni su posle 30 juna 1937. Ostatak od 2,15 miliona odnosi se na druge poslove koji se do zaključka knjiga nisu mogli definitivno obračunati. Zalihe robe su povećane sa 14,6 miliona dinara u 1935/36 na 27,5 miliona u prošloj godini. Od toga otpada preko dve trećine odnosno 18,9 miliona na zalihe opiuma. Ostatak pšenice bilansiran je sa 6,5 miliona, a ostatak kukuruza sa 1,2 miliona dinara. U aktivni imamo samo još dve važnije promene. Portfelj klirinških čekova, koji je krajem 1935/36 bio iskazan sa samo 143 hiljade, porastao je na 11,27 miliona. Zatim je iz bilansa sasvim iščezao račun bonova Ministarstva finansija, koji je krajem prethodne godine iznosio 44,1 miliona. U 1935/36 »Prizad« je bio isporučio znatne količine robe za vojsku i za ishranu pasivnih krajeva. Odnosni bonovi su u toku prošle godine naplaćeni, a »Prizadove« nove isporuke za pasivne krajeve i za vojsku bile su sasvim beznačajne.

Račun gubitka i dobitka

Rashodi	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37
u hiljadama dinara				
Plate	1.542	2.807	2.449	2.399
Upr. i adm. troškovi	574	1.182	844	1.346
Režijski troškovi	490	2.234	1.248	1.689
Filijale	1.224	—	—	—
Kamata	90	5.786	2.857	3.687
Otpisi	8.239	2.663	128	—
Čista dobit	49	134	308	527

Prihodi

Zarada na robi				
i ost. prih.	1.769	14.366	7.341	7.623
Carigr. op. fond	—	386	359	12
Uljarsko-sem. fond	—	—	—	1.705
Fond Min. trgovine	10.439	—	—	—
Prenos dob. iz ran. god.	—	49	134	308
Zbir prihoda ili rash.	12.208	14.801	7.834	9.648

Bruto zarada na robi i ostali prihodi iznose 7,62 miliona. Za pokriće »Prizadove« režije u poslu s uljaricama izuzet je i iznos od 1,7 miliona dinara iz Uljarsko-semenskog fonda. Iako se ukupni promet »Prizada« u odnosu na prethodnu godinu po prilici upeterostručio, ipak su se ukupni režijski troškovi povećali samo za oko 20%. Izdaci na ime plata osoblju su čak i nešto smanjeni. Na svakih 100 dinara prometa otpadalo je prošle godine samo 37¹/₂ para na režiju prema 1,47 dinara u prethodnoj, a 0,93 dinara u 1934/35 i 1,42 dinara u 1933/34 godini.

Čista dobit za 1936/37 iskazana je sa 220 hiljada dinara. Ako se tome doda i prenos iz prethodne godine, dolazi do iznosa od 527 hiljada. Kod prometa od 1 milijarde i 500 miliona dinara moglo bi se reći da je ta dobit sasvim beznačajna. Međutim, to bi važilo samo za slučaj da je u pitanju preduzeće koje se rukovodi isključivo privatno-privrednim principima. »Prizad« je nešto drugo. On se stara o nacionalno-ekonomskim ciljevima. Sa toga gledišta treba i ceniti uspeh ili neuspeh njegove delatnosti.

Stvarno, čisto računski, Prizad je i prošle godine imao izvesan gubitak, a ne zaradu. Ali on ima i preferencijale, iz kojih može da pokrije svoj gubitak. Njegov prošlogodišnji intervencionistički rad bio je, kao što smo videli, i vrlo obiman i uspešan, a — suprotno ranijim skupim eksperimentima — nije zahtevao ni najmanju žrtvu od strane državne kase. Šta više, i od naplaćenih preferencijala utrošen je, kao što je već spomenuto, samo neznatan deo, ma da su Prizadove otkupne cene kod svih proizvoda bile gotovo stalno znatno iznad svetskih cena. Odlični rezultati koje je Društvo u toku prošle godine postiglo imaju se jednim delom sigurno pripisati opštem sticaju prilika u zemlji i u svetu, ali u znatnoj meri i umešnosti »Prizada« da ih iskoristi.

Sa svojim velikim iskustvom, izgrađenom organizacijom i u znatnoj meri pojačanim sredstvima »Prizad« je potpuno spremljen za izvođenje svojih zadataka. Dok ne dođe do preokreta u pogledu politike »autarkije«, kontingenata, kompenzacionih ugovora i preferencijala, njegovo postojanje neće biti samo potrebno i poželjno, nego i neophodno.

U upravnom odboru Privilegovanog izvoznog a. d. su gospoda: Milan Novaković, predsednik; d-r Sava Obradović, potpredsednik; d-r Joža Basaj, inž. Sreten Vukašinović, Bećir Donlagić, d-r Avgust Pavletić, Milija Pavlović, Voja Petković, d-r Stjepan Poštić, Zaharije Starčević. Generalni direktor je g. Edo Marković. U nadzornom odboru se nalaze g.g.: d-r Milutin Bošković, predsednik; Dimitrije Krsmanović, Tomo Papić, Đoko Perin i d-r Vladimir Havliček. Vladin komesar je g. d-r Boško Mašić.

Ширите „Народно Благостање“

ОПШТЕ ЈУГОСЛОВЕНСКО БАНКАРСКО ДРУШТВО А. Д.

Главни заводи: БЕОГРАД — ЗАГРЕБ

Главница и резерве

Филијале: ЉУБЉАНА — НОВИ САД

75.000.000 динара

Телефон интерурбан Београд:
21-801, 21-802, 21-803, 21-804.телеграми:
БАНКФЕРАЈНТелефон интерурбан Загреб.
5442, 5443, 5444, 5445, 5446, 5447.